

(1841 – 1920)

Оболенський Іван Миколайович

180 років з дня народження доктора медицини,
професора, засновника і завідувача кафедри
загальної патології медичного факультету
Імператорського Харківського університету,
першого керівника госпітальної та факультетської
терапевтичних університетських клінік,
засновника станції швидкої медичної допомоги
в Харкові

Іван Миколайович Оболенський народився у 1841 р. в місті Тула в родині викладача духовного училища. У 1862 р. закінчив духовну семінарію кращим з випуску

У цьому ж році юнак вступає до Імператорської медико-хірургічної академії в Санкт-Петербурзі, яку з відзнакою закінчує у 1867 р.

М.М. Руднев

Після закінчення академії продовжує наукові дослідження під керівництвом відомого патолога професора Михайла Матвійовича Руднева

У 1868 р. І.М. Оболенський захищає дисертацію за темою
«О гнойных формах воспаления мягкой мозговой оболочки у человека и животных»

У 1869 р. отримує звання приват-доцента і працює прозектором на кафедрі патологічної анатомії

У 1870-1871 рр. Іван Миколайович перебував у науковому відрядженні в Німеччині
для удосконалення знань з патологічної анатомії, загальної патології і клінічної медицини.
Він працював з фізичної хімії у Фелікса Гоппе-Зейлера, з патологічної анатомії – у Рудольфа Вірхова
і Фрідріха Ріклінгаузена, по клініці – у Пауля Ніймейера, Генріха фон Бамбергера і Людвіга Траубе

Фелікс Гоппе-Зейлер

Рудольф Вірхов

Генріх фон Бамбергер

У травні 1871 р. І.М. Оболенський обраний
екстраординарним професором,
з березня 1872 р. – ординарним професором
на кафедрі загальної патології
Імператорського Харківського університету

П.І. Ковалевський

Засідання Ради
Імператорського Харківського університету

*«До приїзду Оболенського, – говорив професор Павло Іванович Ковалевський,
– у нас була кафедра загальної патології, але не було ні кабінету,
ні лабораторії, ні інструментів, ні апаратів, ...
ні приміщення для тварин, словом, нічого ... інструментами
й апаратами для демонстрації йому доводилося або обходитися
своїми власними, або користуватися чужими. Він сам був і професором,
і прозектором. Тільки у 1872 році стараннями Івана Миколайовича
була заснована окрема лабораторія загальної патології з утриманням
у 300 карбованців на рік»*

Іван Миколайович стає першим керівником кафедри загальної патології, яку очолює пропягом 14 років.
Одночасно (1877-1884 рр.) професор очолює кафедру терапевтичної госпітальної клініки, засновану у 1877 р.

У 1886 р. І.М. Оболенський працює на кафедрі приватної патології і терапії,
у грудні цього ж року отримує чин дійсного статського радника.

З 1888 р. – ординарний професор і директор факультетської терапевтичної клініки. З травня 1896 р. –
заслужений ординарний професор. Іван Миколайович вчив студентів ретельно аналізувати стан хворого,
застосовуючи новітні методи дослідження, збираючи детальний анамнез. Велику увагу приділяв веденню
амбулаторного прийому, часто проводив його сам, передаючи свій досвід слухачам.

Професор керував кафедрою до виходу на пенсію (1903 р.)

Терапевтичні клініки

Імператорського Харківського університету

У 1893 р. вчений обраний почесним членом Харківського медичного товариства

У 1901 р., крім роботи в університеті, Іван Миколайович має свою приватну практику:
веде прийом в будівлі гімназії на вул. Пушкінській, яку утримувала його дружина Дарина Дієвна

Гімназія Д.Д. Оболенської (вул. Пушкінська, 32)

У 1904 р. професор призначений членом Ради міністра народної освіти.
Кілька термінів перебуває гласним Харківської міської Думи

З 1908 р. І.М. Оболенський – голова Харківського відділення Червоного Хреста, міської санітарної комісії

И. Оболенский

У 1909 р. Іван Миколайович стає ініціатором створення станції швидкої медичної допомоги в Харкові на прикладі діяльності подібних європейських служб

Ідеєю благородної діяльності вчений захопив ряд видатних харків'ян: Л.Л. Гіршмана (офтальмолог), Кульчицького Н.К. (вчений, гістолог), Іозефовіча А.А. (редактор-видавець газети «Південний край») та інших

4 травня 1909 р. створено Комітет швидкої допомоги. Головою Товариства обрано І.М. Оболенського. За його пропозицією організовано збір коштів на потреби станції, що склали 4550 рублів. Особисто Іван Миколайович зробив власний грошовий внесок 3000 рублів і подарував станції замовлену у Відні спеціалізовану карету з усім майном

16 листопада 1909 р. затверджено статут Товариства швидкої медичної допомоги

Для диспетчерської служби і персоналу станції виділили кімнати у флігелі і стайню на території Олександрівській лікарні (нині міська лікарня № 1), провели телефонний зв'язок

Дата	№ по- ряду	№ про- коли	№ выздоров- ления	Жен и кула выздоров- ления	Ч А С З				Адрес случая, улица и № дома	Имя, фамилия и адрес больного	Вектор болельного
					Вектор	Вектор	Вектор	Вектор			
25/7	1	1	1	1	1	1	1	1	Роман- Кайко- вский	Анна Марья Кайковская	—
25/7	2	2	1	1	1	1	1	1	Ларинский	Анна Марья Ларинская	—
25/7	3	3	1	1	1	1	1	1	Ульянов- ский	Анна Марья Ульяновская	—
25/7	4	4	1	1	1	1	1	1	Васильев	Анна Марья Васильева	—

Іван Миколайович обіймав посаду
голови опікунської ради
Олександрівської лікарні (1889-1910)

Урочиста церемонія відкриття харківської служби швидкої допомоги почалася
зранку 25 квітня 1910 року, а вже о 12:53 надійшов перший виклик.

Про це свідчить запис, зроблений в «Головній книзі для запису випадків надання допомоги»,
яка зараз зберігається в Музеї швидкої медичної допомоги

День „Лиловаго цвѣтка“

Еще с вечера пятницы в театрах и других общественных местах началась продажа «Яблочного цукка», в пользу Общества скорой медицинской помощи, для учреждения второй дежурной роты.

Особенно оживленно шла прокладка в центре города, на Суикской, Московской, Елизаветинской улицах, на Павловской.

на полях, где продава велась сама у підвіллі, та й в непереміжних площинах у відповідних і прикладних побудовах. Невідомим опановані продажі досягли як часті хліб.

Здание городской думы, сферы и атрибуты историче-
ских магазинов, магазинов, украшенных
цветами. По городу разбросаны автомоби-
лы и машины с пассажирами, буквально за-
полненные цветами. По городу
разбрасываются убранные цветами корзины
содержащие цветы.

[illegible]

До свята члени Жіночого комітету
самі виготовляли штучні фіалки,
які охоче купували мешканці Харкова.

У червні 1912 р. стараннями Івана Миколайовича
розпочато будівництво власного будинку для станції
на вулиці Конторській, 41

25 квітня 1914 р. відбулось урочисте
відкриття нової будівлі

З доповіді голови «Товариства швидкої медичної допомоги
міста Харкова» І.М. Оболенського:

*«...каріта швидкої допомоги в денний час виїжджає
на виклик протягом 17 секунд, вночі від 2,5 до 3 хвилин,
при відсутності каріти виклики не приймаються...»*

М.О. Молохов

Організаційну роботу станції доручили старшому лікарю Миколі Олександровичу Молохову.
Цю посаду він займав до 1956 р., про що свідчить меморіальна дошка

У 1914 р. Товариство швидкої допомоги відкрило аптеку,
для незаможних громадян ліки
відпускалися за півціни

Сумцов М.Ф.

Участь І.М. Оболенського в справі організації
швидкої медичної допомоги в Харкові високо оцінювали сучасники.
Так, видапний український ліпературознавець та громадський діяч
Микола Федорович Сумцов у своїй книзі «Слобожани» (1918 р.) відзначає:

*«Дуже добра громадська справа зроблена професором
по внутрішнім хворобам Іваном Оболенським.
Він не тільки дав власні гроші на карету швидкої
допомоги, а й доклав до цієї справи свій досвід, знання
й щире турботу. Виникла і досі працює ця корисна
установа завдяки професору Оболенському»*

Учредитель Общества Скорой Помощи,
Председатель Правления
проф. И. Н. Оболенский.

І.М. Оболенський – видатний теоретик медицини:

автор близько 26 наукових праць російською та німецькою мовами.

Дослідження присвячені вивченню муцину, впливу жовчнокислих солей на людину і тварин, методикам лікування туберкульозу, епідеміології грипу і запалення легень, ураженню нервів та судин при сифілісі тощо.

Під керівництвом Івана Миколайовича виконані

2 дисертації та 10 наукових робіт студентів.

Дійсний статський радник. Кавалер орденів Святого Станіслава 2-го ст.,

Святої Анни 2-го ст., Святого Володимира 4-го і 3-го ст.

Таємний радник з січня 1914 р.

Іван Миколайович Оболенський помер у 1920 р.

Люди неординарні, що замислюються про сенс життя і призначення людини, прагнуть залишити свій гідний слід на землі

До таких людей належить один із засновників харківської наукової школи клініцистів і патологів, вчений, освітянин, громадський діяч і благодійник, засновник служби швидкої допомоги
Іван Миколайович Оболенський

У Харкові на вулиці Конторській, 1 зберігся особняк професора, де він мешкав до кінця ХІХ ст.

Зі списку наукових праць професора І.М. Оболенського

Оболенский И. Н. О сифилитических невралгиях : (из клинических лекций) / И. Н. Оболенский // Записки Императорского Харьковского университета. — Харьков, 1893. — Кн. 1. — С. 105—131.

— Режим доступа: <http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/handle/123456789/7821>

Оболенский И. Н. Рецензия на сочинение неизвестного автора «О влиянии горечей на желудочное пищеварение при различных заболеваниях желудка»... / И. Н. Оболенский // Записки Императорского Харьковского университета. — Харьков, 1903. — Кн. 4. — С. 26—28.

— Режим доступа: <http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/handle/123456789/7570>

Оболенский И. Н. Рецензия на сочинение неизвестного автора под заглавием «Содержание соляной кислоты и состояние пищеварительной способности желудочного сока при различных заболеваниях желудка», представленное в медицинский факультет для соискания премии / И. Н. Оболенский // Записки Императорского Харьковского университета. — Харьков, 1893. — Кн. 2. — С. 72—74.

— Режим доступа: <http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/handle/123456789/8071>

Оболенский И.Н. Рецензия на сочинение неизвестного автора, представленное им в медицинский факультет на получение золотой медали, на тему «Содержание соляной кислоты и состояние пищеварительной способности желудочного сока при различных заболеваниях» под девизом Feci quod potui / И.Н. Оболенский // Записки Императорского Харьковского университета. — Харьков, 1893. — Кн. 2. — С. 70—72.

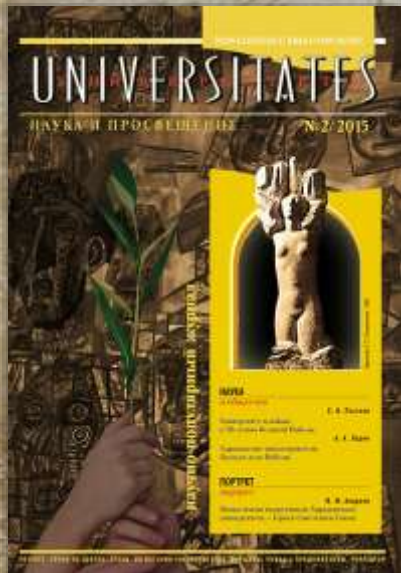
— Режим доступа: <http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/handle/123456789/8070>

(З повнотекстовими джерелами в електронному форматі є можливість ознайомитись за посиланнями в Репозитарії ХНУ eKhNUIR)

Статті про І.М. Оболенського з фонду Наукової бібліотеки ХНМУ

Малая Л. Т. Достижения и перспективы развития терапии в канун XXI века (к 140-летию Харьковского медицинского общества) / Л. Т. Малая
// Международный медицинский журнал. — 2001. — № 1. — С. 12-18.

Лесовой В.Н. Создатель службы скорой помощи в Харькове Иван Николаевич Оболенский (к 170-летию со дня рождения) / В. Н. Лесовой, З. П. Петрова
// Universitates. Наука и просвещение. — 2012. — № 1. — С. 76-83.

Підготувала Л.В. Скрипченко

© НБ ХНМУ, 2021